

SZÍNHÁZ

1998. AUGUSZTUS

1997 tavaszán minden korábbiánál nagyobb sűrűségben lepték el a pesti utcát a norvég drámaírók: egyszerre négyen is eljöttek Magyarországra - persze korántsem véletlenül. A Budapesti Kamaraszínház háromnapos norvég drámahétvége helyszíne volt (erről bővebben is beszámolt a SZÍNHÁZ 1997. augusztusi száma). Itt mutatkozott be a halk szavú, rejtett mosolyú Terje Nordby, halk szavú, rejtett mosolyú darabjával, amelyet most kezében tart az olvasó. A jövőre ötvenéves Terje a hűvös fjordok országából való ugyan, de életének felét egy egészen más világban: Görögországban tölti. Talán nem túl erőszakos belemagyarázás: mindkét kultúra lenyomata érződik az írásán. A sejtelmes-misztikus Észak csakúgy közhelycimke, mint a szenvedélyes-forró Dél, de egy biztos: szerzőnkben ebből is, abból is van egy kevés. Terje Nordby hevesen politizáló és a polgárt harsány humorával pukkasztó ifjú színházcsinálóként, népszerű dalszövegíróként, tévé- és rádiókabarék szerzőjeként lopta be magát a nagyérdemű szívébe, s az utóbbi húsz évben mintegy tizenöt színművét mutatták be. Az 1993-ban született *Jégszirom* az első pillanatban levette lábáról a fordítót. Szerzője nem igyekszik előírni a nézőnek, hogy higgyen-e a csodadoktor (a Bűbájos) varázserejében (hisz a színpad a csodák helyszíne is lehet), avagy jó pszichológiai érzékkel megáldott hedonista köklert lásson benne, akinek működése azonban katalizátorként hat mások lelki folyamataira. Minden jellemző vonás között a legeslegrokonszenvesebb azonban Terje Nordby egyénien szelíd humora, amellyel finom emberi dimenziót ad a (valóban élő) legendának. Bárcsak ez a humor, ez az emberség megjelenne a színpadon is!

Terje Nordby

JÉGSZIROM

Angolból fordította: Upor László

I. FELVONÁS 1. jelenet

Hajnali fények. Johanna fölriad álmából, fölül az ágyban, úgy marad. Andreas a fotelban alszik

JOHANNA A ló megfullad.
ANDREAS *(fölébréd. Johannára néz, kipillant az ablakon, aztán a réz vízfóraló edényhez megy)* Tessék?
JOHANNA Klemet lova.

Andreas vizet tölt, odaviszi Johannának

A hegyekben van egy ingoványos, ami sosem fagy be. Klemet át akar kelni rajta a lovával.

ANDREAS Ígyál.

JOHANNA A ló belesüllyed a lábba. Vergődik, hányja-veti magát, csak még tovább süllyed. Koromsötét van. Klemet megragadja a fejénél, de a ló túl nehéz. Húzza, aló egyre süllyed. Klemetnek rá kell hágnia aló fejére, hogy maga szárazra tudjon kecmeregni, és csuromvize-

sen bevonszolja magát a nyirkos, hideg erdőbe. Klemet vonyít. Vonyít, mint a ló, amikor haldoklik.

ANDREAS *(nekiáll kávét főzni)* Csend van. Itt most minden csendes.
JOHANNA Klemet soha többé nem mehet emberek közé, mert lófeje lett.
ANDREAS Szép nyugodtan átaludtad a vihart.
JOHANNA Mindig hűséges volt Klemethez ez a ló.
ANDREAS Nem is hallottál semmit a viharból?
JOHANNA Klemetnek hívják. A lópvilágból jött.
ANDREAS Ki a jó isten az a Klemet?
JOHANNA Ilyeneket álmodom. Nincs is más, csak amit álmodom.
ANDREAS Ma eljön a Bűbájos.
JOHANNA A halállal társalgok.
ANDREAS Biztos be van havazva az ösvény.
JOHANNA Éjszakáról éjszakára.
ANDREAS Jó lesz eltakarítani.
JOHANNA Éjszakáról éjszakára a halállal társalgok.
ANDREAS Hogy járható legyen, mire jön. A rémálmokat muszáj elfelejteni. *(Bádogböggrében kávét ad Johannának)*
JOHANNA *(elveszi a bögrét)* Van egy asszony is, feketében.
ANDREAS Igen?
JOHANNA Klemetet gyászolja.
ANDREAS Nem Klemet lova fulladt meg?
JOHANNA s vannak még mások is.
ANDREAS A Bűbájos majd elúzi a szellemeket.
JOHANNA Ei se jön.

U. L. ANDREAS *(kinéz az ablakon, odamegy a kandallóhoz, tűzifát válogat)*

Eljön, és elúzi a halottakat. Azt mondják, tele a háza tüdőbajosokkal, eszelősökkel és olyan fiatal nőkkel, akik betegnek tettetik magukat, csak hogy a mellüket megsimogassa. Ez mind mese. Egy szó sem igaz belőle. De bizony, Johanna, bizony hogy el fog jönni. Eljön és megvizsgál, mert ő mindenkiel törődik. Látnod kellett volna azt a konyhát. Tizenkét hatalmas tőkehal főtt egyszerre.

„Jó estét. Andreas Isaksen vagyok, beszélhetnék a doktorral?”

„Apára gondol?”

Jó nagydarab, felnőtt asszony volt. Még aznap este láttam, amint egy százharminc kilós liszteszsákot cipelt föl a csónaktól a verandáig. Amikor megkérdeztem tőle, hogy segítsék-e, azt mondta, köszöni, de inkább ne, mert siet.

„Igen, az apjára gondoltam.”

„»A doktor« - ha ezt a körorvos hallaná! Az emberek tudja, azt szokták mondani, hogy az orvoshoz illendőségből járnak el, de apámhoz azért, hogy meggyógyuljunk! De ha valaki angolkórral vagy bélhurttal jön ide, annak apa azt szokta mondani: nem, nem, ezt meg kell mutatnia egy orvosnak, ezen én nem tudok segíteni.”

„Beteg a feleségem. Nagyon szenved a zajoktól és a világosságtól. Gondoltam, megpróbálok segítséget kérni a bűbájosmestertől.”

„Jöjjön be, vacsorázzon velünk.”

Ott egy csomó szolgáló meg gyerek, meg unoka, meg szomszéd és nyomorékok, ekcémás öregek, aztán a nagykereskedő; mind ott ül, eszik és beszélget. Aztán egy hórihorgas alak jön le a lépcsőn, mintha egy másik világból szállna alá. A haja hosszú és loboncos, az orra, mint a karvaly csőre. Körbejárja az asztalt, mindenkiel vált néhány szót, vesz a halból, a szájába tömi, köszönti a nagykereskedőt, nevetgél, meghúzkodja egy kislány haját, és azt mondja neki, ideje megnőnie már.

„Jó estét, doktor. Mély tiszteletem.”

„Még mindig prémekkel kereskedik?”

Tizenkét évvel ezelőtt vett tőlem prémet, Szent Mihály-napkor a piacon.

„Szóval a Bűbájos emlékszik még.”

„Jőféle prém volt. De már nem tartasz rénszarvast, igaz?”
„Nem, fát vágok, és a távíróvezetéket felügyelem. Fönt élünk, a hegyekben. Voltak rénszarvasaink. s birka meg marha is, egész a múlt tavaszig, de már... nincsenek meg.”
„És beteg a feleséged.”
„Állapotos volt. Egy napon leégett az istállónk, és ő elveszítette a gyereket. Azóta az ágyat nyomja.”
„Értem.”
„Ezért aztán, ha esetleg a Bűbajos el tudna jönni, illendően megfizetnénk. Élethalálkértlésről van szó.”
De láttam rajta, hogy tudja ő ezt már, összesen csak annyit mondott:
„Egyél, amennyi jólesik, Andreas. Később Marit majd keres neked egy ágyat, ahol elalhatsz, aztán holnap reggel szépen hazamész. Én pedig három-négy nap múlva ott vagyok nálatok.”
Eljön, és elúzi a halottakat. Efelől nyugodt lehetsz. *(Fölkel, odamegy az ajtóhoz, kinyitja, kinéz, hallgatózik egy kicsit, aztán becsukja. Öltözködik)* Meg kell tisztítanom az ösvényt. *(Odateszi a kávé meg egy tálka szárított, sózott halat Johanna ágya mellé)* Meg kellene próbálnod magadba erőltetni valami ennivalót. *(Befejezi az öltözködést, és kimegy)*

2. jelenet

JOHANNA *(lassan fölemeli a felsőtestét; elnéz a kandalló irányába)*
Csak akkor vagy képes idebent maradni, amikor alszom. *(Ránéz a tálkára és a bádognőgrére)*
– Meg kéne próbálnod magadba erőltetni valami ennivalót.
– Tudod mi van a semmi legmélyén?
– Mennem kell.
– Ott is a semmi.
– Meg kell tisztítanom az ösvényt.
– Tudod, mi van nagyon mélyen a jég alatt?
– Tessék, igyál.
– Sötétség. Ott is csak sötétség.
– Tessék?
– A halálról beszélnek.
– Én meg a kávéról.
(A mellkasát masszírozza, fájdalmai vannak. Fülel) Ez a hang a végtelen víz felől jön. A hajnali derengésben néha a kicsi szemét is látni a fagyos gyapotsásködből kivillanni. A sellő olykor látja a halottak tekintetét. *(Az ajtó felé néz)* A sellő vigyáz rám. Eljön értem, ha itt lesz az idő. ő majd gondomat viseli, ha én már nem leszek rá képes. Az emberek azt hiszik, a haldokló nők undorító bűzt árasztanak, pedig a tenger illata árad belőlük. A sellő rejtve őrzi a szépségüket. *(Újra mellkasába hasít a fájdalom)* Hideg van. Időbe telik, amíg az embert megfojtja a sötétség. *(Magára húzza a takarót a feje búbjáig, ahogy egy halottat szoktak betakarni)* Örök nyugalom. *(Valamit dudorászik. Egyre halkabban és halkabban)* Nyugalom.

3. jelenet

Johanna békésen alszik. Hirtelen vad lárma töri meg a csendet, ahogy váratlanul kivágódik az ajtó. A reggeli félhomály helyébe nappali verőfény árad. Johanna fölriad, sikít. A Bűbajos, aki nagy garral, trappolva lépett be, mintha meg se hallaná a sikítást. Leveregeti hatalmas bőrcsizmájáról és hátizsákjáról a havat és a jeget. Észreveszi Johannát

BŰBÁJOS Jó reggelt! Jó kis vihar volt az éjjel! *(Odamegy Johannához)*
Nem jól vagy, ahogy hallom.

Johanna válaszolna, de nem tud

Hát sokféle betegség kering errefelé, az biztos. Mindenféle bacilusfertőzés, ekcéma, fagyás. De most vendéged jött. Kelj föl, és főzz neki kávé.

Johanna a mellkasát masszírozza

Tessék?

JOHANNA *(rázza a fejét)* Nem szóltam.

BŰBÁJOS Tessék?

JOHANNA *(a mellkasára mutat)* Fáj.

BŰBÁJOS Nem te vagy Johanna Isaksen?

JOHANNA Én vagyok.

BŰBÁJOS Andreas Isaksen felesége?

JOHANNA Igen.

BŰBÁJOS Ennek a háznak a gazdasszonya?

JOHANNA Igen.

BŰBÁJOS Te vagy Johanna Isaksen, a ház asszonya. Vendéged érkezett, aki a fjortloktól jött föl egészen idáig, a viharra és az éj sötétjére fittyet hányva, hogy segítsen rajtad, te pedig nem akarsz fölkelni és főzni neki egy kávé!

JOHANNA De akarok.

BŰBÁJOS Akarsz? Hát akkor meg?! *(Megragadja Johannát a vállánál, és a vízforralóhoz vonszolja. Vasmarokkal fogja)*

BŰBÁJOS Elfelejtetted, hogyan kell csinálni?

Belép Andreas

JOHANNA Engedjen el!

ANDREAS Doktor!

JOHANNA Engedjen el!

ANDREAS Jobban vagy?

JOHANNA Nem!

BŰBÁJOS Jó napot, Andreas Isaksen! Egész éjjel úton voltam, éhes és szomjas vagyok, és kutya legyek, ha le nem fagyott a lábujjam. A feleséged pedig nem hajlandó nekem kávé főzni! Szerinted miféle fogadtatás az ilyen?

JOHANNA De nem megy! *(Összecsuklik)*

Andreas a segítségére kelne, de a Bűbajos nem engedi

BŰBÁJOS A ház asszonya köteles tisztességesen fogadni a vendéget, főleg ha az megbecsült csodadoktor!

ANDREAS De hát a feleségem ágyban fekvő beteg! Bocsánat, hogy nem voltam idebenn.

BŰBÁJOS Nem, most például a földön fekszik. Azért ez nem ugyanaz. Kelj föl szépen, asszony, szedd össze magad, és készíts a doktornak egy jó kávé.

JOHANNA Nem tudok.

BŰBÁJOS Még meg se próbáltad!

Andreas segíteni akar, de a Bűbajos nem hagyja

ANDREAS Szörnyű fájdalmak gyötrik! Halálos beteg!

BŰBÁJOS Az előfordul, hogy valaki belevész a tengerbe, vagy hogy maga alá temeti egy kőomlás, de olyan emberről még nem hallottam, aki heveny kávéfőzéstől lehelte volna ki a lelkét. Vagy te igen?

Johanna a földön fekszik. Szeretné odavonszolni magát az ágyhoz. A Bűbajos nem engedi. Hosszú idő elteltével Johanna nagyon lassan és óvatosan föltápáskodik. Összecsuklik, újra föláll. Kűszködve-kinlódva sikerül föltennie a vizet forni, utána visszafekszik az ágyba; szemlátomást nagyon erőltlen

JOHANNA Kiugrik a szivem a helyéből.

BŰBÁJOS Biztos ez?

ANDREAS Hát nem érti, doktor? Johanna nagyon beteg. Nem csak képzeli, ha a doktor netalán ezt hinné.

BŰBÁJOS Tudom, hogy beteg, hiszen ezért vagyok itt.

ANDREAS A legenyhébb váratlan zajtól borzalmas fejfájás jön rá.

A Bűbajos köhögni kezd, hevesen, ugatva. Nagy lármával trappol körbe, egyfolytában köhög. Megáll Johanna ágya mellett, közvetlenül a nő füle mellett köhög tovább

Már megbocsásson, doktor, de nem szabad őt így kinoznia! Tessék idejönni köhögni!
BŰBÁJOS Hogy én kínozom? A meleg kandallóhoz nem mehetek köhögni, az még rosszabb volna. Amott meg túl közel az ajtó. Fertőzések, ekcéma meg a fagy foga, és akkor ott köhögjek a huzatban?! Nyilván te is tudod, hogy a csodatévőnek nem áll hatalmában saját magán tenni csodát?! A kávé az egyetlen orvosság!

Andreas odamegy a vízforralóhoz, hogy elkészítse a kávé

Nem. Talán nem tudod, hogy csak akkor hat az a kávé, ha a ház asszonya a saját kezével készíti el? Hát mit tudtok ti itt fõnn a hegyekben?

A köhögés nem csillapul. Andreas fölsegíti Johannát, hogy befejezze a kávéfõzést. Mindent õ csinál, de Johanna kezével. A Bűbajos nem avatkozik közbe. Egy darabig hagyják ázni a kávé. A Bűbajos rövid idõ után tölt magának, köhögése csillapul. Andreas visszaviszi Johannát a karjában

Nem, azt hiszem, mi sokkal felvilágosultabbak vagyunk ott lenn a fjordoknál. Nyáron jönnek az oroszok. A gõzõs is kikõt néha. Idõrõl idõre megjelenik arrafelé valami idegen, aki a növényeket akarja tanulmányozni vagy madarászik. Egyszóval mégiscsak van valami kapcsolatunk a külvilággal. Meg aztán én se vagyok hétköznapi ember. Rengeteget tudok a kávéról. Felgyorsítja az idegmûködést, és sok betegséget gyógyít. Én olyan sűrûre szoktam főzni, mint a szurok. De ha higabb, az ember legfõlfebb lehajt még egy-két bögrével. (Tölt magának még egy bögre kávé. Beleszimatol a levegõbe, miközben beszél, körülhordozza a tekintetét a szobán, minden részletet alaposan megfigyel) A kávébab olyan fa magva, amely egy távoli országban nõ, ahol annyit süt a nap, hogy az embereknek nem kell ruhát viselniük. Anyaszült meztelenül sétálnak! A kávébabot megszáritják a napon, azután pedig két fából készült forgódob között õrlik, hogy leváljon róla a héj. A legszebb kávészemeket kiválogatják, és nagy kemencében pörkölik. (Haradszor is tölt magának. Jól szemügyre veszi Johannát és Andreast) Hihetetlen, nem? A kávé egy picinyke keserû darab hõség és napsütés, amit a jóságos hatalmak küldtek föl nekünk ide, a világnak erre a hideg fertályára. O, mindenható Isten! (Leteszi a bögrét, a kezéhez kap, isziki)

Andreas, aki nem figyelt föl a Bűbajos mozdulatára, szintén tölt magának. Johanna hevesen zihál

ANDREAS Talán nem magyaráztam el elég érthetõen. A feleségem szõrnyû élményeken ment keresztül. BŰBÁJOS Johanna!

Az asszony ugyanis elszenderedett; most fölriad

Nem alhatsz el! (Talál egy lavórt, vizet önt bele, Johanna nyakába zúdítja)

JOHANNA Megfulladni a sötétben. Akkor nyugalmam lesz.

ANDREAS Mi az istent csinál?

BŰBÁJOS Nem szabad elaludnia!

ANDREAS Azért hívtam, hogy meggyógyítsa, nem azért, hogy még jobban megbetegítse!

BŰBÁJOS Azért hívtál, hogy csodát mûveljek! Én ahhoz vagyok szokva, hogy megadják a kellõ tiszteletet!

ANDREAS Minden tiszteletem a doktoré.

BŰBÁJOS Látnom kell a tekintetét!

ANDREAS De a dokornak nincs joga ilyen durván viselkedni egy szegény beteg asszonnal.

A Bűbajos odaáll Johanna ágyához, fölülteti az asszonyt, és az arcába bámul.

JOHANNA (megpróbálja a férfi fejéhez vágni a vízmerítõ kanalat) A sátán akarja elragadni a feleségedet, Andreas, és egy démon az elõhírnõke.

BŰBÁJOS Hallgasd csak, Andreas, ez a szív egyáltalán nem ugrott ki, nagyon is a helyén van.

JOHANNA A Bűbajos egy démon.

BŰBÁJOS Biztos vagy ebben, Johanna?

JOHANNA A Bűbajos azt állítja magáról, hogy hatalma van a holtak felett, pedig éppen hogy a holtaknak van hatalmuk õfõlõtte. (Sírva fakad)

Andreas kezébe temeti az arcát. A Bűbajos a tenyerét vizsgálgatja

A Bűbajos a halál elõhírnõke. (Tovább zokog. Egy idõ után elcsendesedik)

BŰBÁJOS Van itthon szesz?

ANDREAS Szesz?

BŰBÁJOS (kinyitja a tenyerét, mutatja, hogy vérzik. Vér csõpög az asztalra) Meg kell tisztítanom a kezemet.

ANDREAS Mi történt?

BŰBÁJOS Azt kérdeztem a házigazdától, hogy van-e valahol szesz.

ANDREAS Igen, az éléstár hátsó traktusában. Hozom.

BŰBÁJOS Nem, köszönöm, majd én elintézem. (Az ajtó felé indul)

ANDREAS De mitõl vérzik a doktor keze?

Bűbajos kilép az ajtón

4. jelenet

ANDREAS Nem tudok eligazodni a bűbajosmesteren.

BŰBÁJOS s õnmagadon eligazodsz?

ANDREAS Annyi a szóbeszéd. Tele voltam kétségekkel. De amikor megvendégeltek abban a nagy, világos házban, a fjordoknál... az a rengeteg réznemû. Mosolygó arcok. Okos tekintetek.

BŰBÁJOS Talán bölcsebb megtartani a kellõ távolságot azoktól, akiket megkedvel az ember. Néha minden elõzmény nélkül elkezd õmleni a kezükbõl a vér.

ANDREAS Mondhat akármit, ez nem természetes dolog.

BŰBÁJOS Tudom, mi jár a fejedben. Nem baj. Egyszer egy fiatal lány elszegõdött szolgálónak a Bűbajoshoz. De amikor az apja ezt meghallotta, így szólt: a Bűbajos veszélyes. Ki tudja, mit mûvelhet veled. Így aztán a lány az apjával ment halászni. Amikor nem jelent meg nála, ahogy ígérte, a Bűbajos megmérgekedett. A halászok sorra nagy zsákmányt húztak be, csak a lány és az apja nem fogott semmit. Egyszer csak odaevetett hozzájuk egy õsz öregember, és azt mondta: „Így csak a Bűbajos démonait kapjátok el. Menjete vissza a partra! De italt senkitõl ne fogadjatok el!” Amikor visszaértek a szárazföldre, sokan kínálgatták õket pálinkával, de õk mindenkit visszautasítottak. Aztán odalépett hozzájuk a csónakház elõtt az õsz öregember, és az alkonyi nap felé emelt egy flaska pálinkát. A belsejében meglátták a Bűbajost. Akkor az öregember azt mondta, hogy most már nyugodtan visszamehetnek halászni, majd õ elúzi a rontást. Másnap át kellett eveznem a fjordon. Egy cet közvetlenül a nyomomban úszott. Olyan erõvel húztam az evezõt, hogy a körmõm tõvénel kiserkent a vér. Az utolsó pillanatban, mielőtt partot értem volna, a cet megpróbálta rám vetni magát, de túl sekély volta víz. Egy villanással azelõtt, hogy föladta, belelátam egyenest a gyomrába. És akkor egy csapásra megértettem, hogy meg fogok halni. Talán nem ott rögtõn - de a halál mindenestre bizonyossággá vált. Ekkor éreztem életemben elõször félelmet. Amikor hazaértem, rögtõn térdre vetettem magam. „Ó, minden királyságok kegyes hatalmai! Még egy bűbajost is elnyelhet a bálna gyomra egy szem-pillantás alatt, ahogy a mezei egeret transzírozza föl az eke vasa. Senkinek nem vagyok adósa, de látom, hogy eljõ a nap, amikor így könyörgök majd: »Ne menjetek el mellettem! Vak vagyok, láthatják-

tok! Vessetek nekem néhány morzsát és pár rongydarabot, hogy a sebeimet bebugyoláljam! .Mától fogva a gonosz azén ellenségem is, és hatalmam soha többé nem használom a saját ügyem előmozdítására." Nem ígélet volt ez. Esküvés. A csodadoktor attól kezdve gyógyító szereket főzött, átkot üzött, tolvajok gyábjából kitörölte a lopás mesterségét. Akinek baja volt, mind hozzá tódult, és ő mindenkin segítet. Mégis: attól a naptól fogva, hogy elkezdett jókat cselekedni, az emberek félni kezdtek a Bűbájostól.

5. jelenet

Andreas és a Bűbájos. Johanna alszik

ANDREAS Reszket, mint a nyárfalevél.

BŰBÁJOS Mi?

ANDREAS Johanna. Reszket.

BŰBÁJOS Tényleg?

ANDREAS Nézze csak meg.

BŰBÁJOS Semmi szükség rá. Hiszek neked. Nyilván reszket, ha mondd.

ANDREAS Jó, de mit jelent az, hogy reszket?

BŰBÁJOS Valószínűleg pont azt. Hogy reszket. Valószínűleg nincs semmi mélyebb jelentése.

ANDREAS Általában nem szokott csak úgy reszketni.

BŰBÁJOS Ezt örömmel hallom.

ANDREAS De hát csináljon már valamit!

BŰBÁJOS Azt hiszed, egy csodatévőnek olyan egyszerű megszüntetni valakinek a reszketését?

ANDREAS Nagyon betegnek látszik.

BŰBÁJOS Mindenki azt hiszi, hogy bármire képes vagyok, csak azért, mert csodákat művelek. Volt egyszer egy néma fiú, akit sikerült szóra bírnom. Meghúztam a nyelvét, és egy nagy rákkal jól ráijesz tettem. A szülei nem győztek hálálkodni, és kifizették a járandóságomat. Aztán az anya azzal hozakodott elő, hogy az ő anyja rettenősen szenved a tetvektől, és senki nem tud tőle aludni az egész házban. Az öregasszony véresre vakarja magát, jajong és visong, úgyhogy mindenki álmatlanul tölti az éjszakát, aztán a nők egész álló nap acsarkodnak egymásra.

„De a gyerekek csak járnak iskolába, nem? És ha járnak, nem szoktak karácsonykor kis papírcsomagban ajándékot kapni? Kockacukrot, egy kis süteményt és egy darabka szappant? Az anyémek mindig kapnak, és tudom, hogy a többi gyerek is.”

Igen, ezt mi is észrevettük- mondták. Nos, akkor miért nem mossák meg az öregasszonyfejét meleg vízzel meg azzal a kis ajándékokcskával, amit a délen élő papoktól kaptak a gyerekek? Az ajándék elkallódott valahol, tudod. Miután fogalmuk sem volt, mire való, nemigen törődtek vele. Szép kényelmesen várták, hogy majd az én csodatévő hatalmam elűzi a tetveket, anélkül, hogy ők a kisujjukat mozdítanák, és előkeresnék azt a szappant. Hát tudod, akkor egy röpke, bűnös pillanatig azt kívántam, bárcsak a fiú ismét megkukulna.

JOHANNA *(hirtelen fölriad, fölül az ágyban, egy képzeletbeli személyhez beszél)* Meztelen és jég hideg a teste.

ANDREAS Johanna! Itt vagyunk, nincs semmi baj!

BŰBÁJOS Azóta se hallottam felőlük.

JOHANNA Kap majd egy szál virágot. *(Visszafekszik)*

BŰBÁJOS A szappan és a víz sok gondot megold.

ANDREAS Megint elaludt. *(Átmegy a konyharészre, ennivalót készít)* Alig eszik. Azért alszik ilyen sokat.

BŰBÁJOS Kicsoda?

ANDREAS Johanna! Gyakran fölriad így, egy álom kellős közepén.

(Szárított halat, olajat, kávét hoz be)

Andreas és a Bűbájos leül a lócára. A Bűbájos mohón falja a szárított halat, olajba mártogatva

(Nézi) Aztán vízbe fült jószágról meg emberekről beszél. Azt mondja, éjszakánként a halához jár vendégségbe.

BŰBÁJOS Szoktad parázson sütni a szárított fejet?

ANDREAS Tessék?

BŰBÁJOS Szárított tőkehalfejet parázson sütni. Nem próbáltad még?

ANDREAS Miért kéne azt megsütni parázson?

BŰBÁJOS Mert finom.

ANDREAS Finom?

BŰBÁJOS Lent, a fjordoknál mi meg szoktuk sütni parázson. Meg egészben is, szálkástól. A foltos tőkehalat meg frissen, májjal töltve, nyárson, a kemencében. A májat aztán még fűszeres fókaszírban főzzük meg.

ANDREAS Igen?

BŰBÁJOS A legtöbb ember egyféleképpen készít minden ételt. Legfeljebb ha kétféleképpen.

ANDREAS Jaj, hát mi is szoktunk például rénszarvashúst enni, meg véres hurkát, ha leölünk egy ökröt.

BŰBÁJOS Persze.

ANDREAS Nyáron meg a tóban pisztrángot fogunk, a folyóban lazacot, és elfogyasztjuk a mezei nyúl porhanyós húsát is.

BŰBÁJOS Én nem a természet ajándékáról beszélek, Andreas. Nálad is, nálam is kamraszám áll a sózott és szárított hús. Másnak csak hal jut. De ugyanazt az egy ételt is száz és száz módon lehet elkészíteni.

ANDREAS Az ennivaló az csak ennivaló.

BŰBÁJOS Ilyet az mond, aki egész életében csak egyféleképpen izlelte az ételt.

ANDREAS Én nem akarom sokféleképpen izlelni az ételt. A gyomromat akarom megtölteni.

BŰBÁJOS Lehet, hogy Johanna nem is akar meggyógyulni.

ANDREAS A bűbájosmesternek joga van többféleképpen megfogalmazni a véleményét, de jobban meggondolhatná, mit beszél.

BŰBÁJOS Ha valaki csak egyféleképp izlelte meg az ételt, és úgy nem ízlett neki, könnyen eljuthat arra a pontra, amikor már csak az örök sötétségre áhítozik.

ANDREAS Lehet, hogy az élelem, amivel szolgálhatunk, nem elég izletes a doktornak. De bőségesen meg fogjuk fizetni a fáradozásáért, ebben biztos lehet.

BŰBÁJOS Nagyon finom volt a szárított halad, az olajról nem is beszélve.

ANDREAS Senki nem akar meghalni.

BŰBÁJOS Egy farkascsoforda megtámad lovaglós közben. A fenevadak szétmarcangolják a kezedet, a lábadat, aztán otthagynak. Ott fekszel, dől belőled a vér, de eszméletednél vagy, halálra ítélve, és tudván tudod, hogy hosszú óráig tart még, amíg örök nyugalomra szállsz. Mit szeretnél jobban: hosszan szenvedni vagy azonnal meghalni?

ANDREAS Johannát nem marcangolták halálra. Az ember élni vágyással van megáldva.

BŰBÁJOS Igen ám, de egyszer csak meg kell halnunk, és a Teremtő a halálvággyal is megáldott bennünket. Es amikor eljön a nap, hogy a farkasok teli bendővel és vértől csöpögő fogakkal elsomfordálnak mellőled, te pedig ott fekszel magadra hagyva, már csak az örök sötétségre fogsz áhítozni.

ANDREAS De Bűbájos, eddig még csak a pulzusát se tapintotta meg a feleségemnek!

BŰBÁJOS Viszont még meg sem öltem. De képzeljük csak el, mi volna, ha arra jutnánk, hogy meg kell tennünk, ha meg akarjuk kímélni a hosszú szenvedéstől. Segítenél-e?

ANDREAS Micsoda szörnyűség!

BŰBÁJOS Ember! Térj észre! Nem azt mondtam, hogy ez a leghőbb vágyam!

Hosszú szünet

ANDREAS Volt fön a fogadónál egy kék szakállú kecske, amelyiknek az volt a fő szórakozása, hogy folyton öklelgette a gyerekeket. Sverre és Trygve egyszer kiöntött neki egy pitlibe abból a szeszből, amelyet a fészterben talált. A kecske először megnyugodott tőle.

Aztán megkergette a fiúkat, hogy azok alig tudtak elmenekülni előle. Végül nekiállt egy nyírfát öklelni, és addig öklelte, amíg csak el nem aludt. Amikor a gazda rátalált a bűzös leheletű kecskére, el akarta pusztítani. Azt hitte, halálos beteg. A fiúknak épphogy sikerült közbeavatkozniuk. Az igaz, hogy sokszor fölöklelte őket az a kecske, de mégiscsak a pajtásuk volt. *(Szünet)* Igen, sokszor beszél a halálról. Azóta a tavaly nyári baleset óta mintha meg volna babonázva. Abban reménykedtem, hogy ez a megszállottság valami ismert dolog. Valamiféle átok, olyasmi, ami ellen van gyógyír.

BŰBÁJOS Régóta nem fényesítetted ki a vízforrásodat.

ANDREAS Nem. Talán karácsony óta.

BŰBÁJOS s milyen színű az alja?

ANDREAS Természetesen fekete a koromtól.

BŰBÁJOS *(egy mozdulatot csinál)* Most pedig fényesen csillog.

Andreas egy pillanatig még ülve marad. Aztán odasiet a kannához, fölemeli, hogy lássa az alját. Tükörfényes

(Hevesen zihál) Tapintsd meg a szívemet.

ANDREAS *(megtapintja a Bűbajos mellét)* Nagyon hevesen ver.

BŰBÁJOS Még egy ilyen buta és primitív kis csodatétel is szörnyen kimeríti az embert. Különben otthon sem volna szükségem alkalmazottakra.

ANDREAS Tényleg.

BŰBÁJOS Akkor elképzelted, mennyivel súlyosabb teher olyan csodát véghezvinni, amelynek emberi összetevői vannak.

ANDREAS *(a kannát nézegeti)* Biztosan úgy igaz, ahogy a doktor mondja.

BŰBÁJOS Mit hallani az emberektől a kúráimról?

ANDREAS Hogy mindig sikerrel járnak, legalábbis ahogy én tudom.

BŰBÁJOS Ez azért nem igaz.

A tűz hirtelen az eddiginél sokkal nagyobb lánggal lobban föl

6. jelenet

A Bűbajos Johanna ágya mellett áll. Andreas a háttérben marad

BŰBÁJOS Johanna! *(Egy darabig hevesen, majd kicsit gyengédebben rázza az asszonyt)*

JOHANNA *(kinyitja a szemét)* Menjen innen.

BŰBÁJOS Ha rajtam állna, ebben a minutumban fölnyergelném a lovamat, és vágatnék vissza a fjordokhoz, hön szeretett tüdőbajosaimhoz.

JOHANNA Akkor rajta.

BŰBÁJOS De a férjednek mást ígértem

JOHANNA Menjen el.

BŰBÁJOS Miért gyötröd így Andreast?

ANDREAS Tessék? *(Közelebb lépne, de végül marad, ahol van)*

JOHANNA Dobj ki, Andreas.

BŰBÁJOS Miért gyötröd Andreast?

JOHANNA Gyötröm Andreast?

BŰBÁJOS Tizenkét évvel ezelőtt prémet árult a piacon, napbarnította, büszke, jóképű ember volt. Most olyan sápadt, mint a földigiliszta, és összerezzen, ha az ember fölemeli a kezét, hogy megvakarja a tarkóját. Miért nem szereted a férjedet?

JOHANNA Úristen. Mintha enélkül nem szenvednék eléggé.

BŰBÁJOS Persze hogy szenvedsz. Az élet csupa szenvedés. Andreas is szenved. Én is szenvedek.

JOHANNA Mindenütt csak a sötétség.

BŰBÁJOS Bizony, télen kevés a fény.

JOHANNA Minden szavából gúny árad.

BŰBÁJOS Na és miféle ez a te sötétséged?

JOHANNA Szavak. Mindig csak ezek a szavak. Aludni szeretnék.

BŰBÁJOS Mást se csinálsz. Minek élsz?

JOHANNA Nem élek már soká.

BŰBÁJOS Jó, de mégis meddig még?

JOHANNA Eljön értem a tengerből, és elvisz magával.

BŰBÁJOS Nocsak? És ki legyen az?

JOHANNA A habléány.

BŰBÁJOS Aha, értem. És miféle leány az?

JOHANNA Olyan farka van, mint egy halnak, és énekel. Magával visz a tenger mélyére, ahol hatalmas vihar dúl.

BŰBÁJOS Kár. Te még mindig nagyon szép asszony vagy, Johanna.

JOHANNA Andreas, azonnal dobd ki!

BŰBÁJOS Milyen furcsa, hogy az összes utálatosság közül, amit mondtam neked, pont ez lenne a legszörnyűbb?!

JOHANNA Ne gúnyolódjon. Arad belőlem a halál bűze.

BŰBÁJOS Ahogyan a fenyérmirtusból is, ami olyan vígan nő itt ebben a jégbirodalomban. Ha megeszed, kétrét ránt a görcs. Bizonyos gyógyszerekkel keverve elveszíti az ízét, és ha sebesült rénszarvasnak adod, megrövidítheted vele az életét. Az oroszok jégziromnak hívják. De én meg szoktam főzni, és megítom a betegeimmel megfázás, nátha, szamárköhögés, magas vérnyomás, diftéria és mellkasi fájdalmak ellen. A reumát is enyhíti, ha a megfelelő testrész borogatja vele az ember, sőt, ha átgözelljük ezt a fehér virágot - amellyel olyan bőségesen elhalmozott bennünket a mi Urunk vagy a jó ég tudja, kicsoda -, meg lehet vele előzni a hólyagbántalmakat. Ha a természetben nő, magában, háborítatlanul, ragyogó, fehér, ártatlan, mint a tavaszi szellő. Te is olyan vagy, mint a fenyérmirtusz. Andreas nap mint nap iszik belőled, és szörnyűséges lelki kínokat áll ki, de én látom, milyen gyönyörű vagy.

JOHANNA Szavak.

BŰBÁJOS Most, amikor aludtál, most is beszéltél a halállal?

JOHANNA A sötétség szerződésébe ember nem pillanthat bele.

BŰBÁJOS Meztelen és jéghideg, eddig rendben van, de minek neki az a virág?

Johanna erőszakos, heves kitöréssel reagál. Birkózik a Bűbajossal

Nem segítek neked, hogy ugyanúgy élj tovább, mint azelőtt. Az a Johanna nem létezik többé.

JOHANNA Takarodjon!

BŰBÁJOS Majd kiderül, fölfedezünk-e helyette egy újat.

JOHANNA Menjen innen!

BŰBÁJOS Ha nem, segítek meghalni.

JOHANNA Nézzen szét maga körül! Vérzik az egész ház.

BŰBÁJOS Amit a halálról tudsz, az hasznomra lehet, hogy másokon segítsék. Olyanokon, akik élni akarnak.

JOHANNA Akik ismerik a halált, nem fecsegnek róla felelőtlenül.

BŰBÁJOS Meséld el, amit az imént álmodtál.

JOHANNA Magának sincs több hatalma, mint annak, aki egy zsák koponyával csavarog, és rémisztgeti az embereket, csak hogy menedéket kapjon éjszakára. Maga semmit sem tud a halálról.

BŰBÁJOS Akkor meséld róla.

JOHANNA Maga nem táltos.

A tűz vadul föllobog. Johanna visszahőköl és a kandallóra mered, mintha meglátott volna valakit a lángokban

BŰBÁJOS Beszélj nekem a halálról, amíg maradt még benned egy csöppnyi szikra.

Szünet

JOHANNA Samuel átkel a nagy hegyen. *(Szünet)* Nem is kérdi meg tőlem, ki az a Samuel?

BŰBÁJOS Nem, tudom, ki Samuel.

JOHANNA Nem tudja.

BŰBÁJOS De igen. Kel át a nagy hegyen. Az arcát nem látom, csak a hátát. De gondolom, előbb-utóbb megfordul.

JOHANNA Nem. Húzza valami erő.

BŰBÁJOS Igen, az erdő felé.

JOHANNA Nem, a tenger felé. Megáll, lehajol, talál a földön egy bőrdarabkát, egy szoknya darabját. Fölveszi, és meghallja, ahogy a

bőrdarab sírdogál: „Anyácskám. Anyácskám vízbe fojtott” (*Zokogni kezd*)

BÚBÁJOS Hátborzongatóak ezek a sikoltások, amelyeket álmában hall az ember a tenger felől.

JOHANNA Anyácskám.

BÚBÁJOS De tudod, Johanna Isaksen, a szellemeknek sem könnyű ám.

JOHANNA Így szoktam a halállal beszélni.

BÚBÁJOS Mindjárt olyan rettenetesen sajnáljuk magunkat, ha a holtak megjelennek. De az igazság az, hogy nekik is jólesne néha találkozni egy élő lélekkel. Nagyon el tudnak keseredni, amikor látják, milyen rémülten riadunk vissza tőlük.

JOHANNA A halottak nem szenvednek. A halottak nem szenvednek.

BÚBÁJOS De igen, Johanna.

JOHANNA Nem, a halottak nem szenvednek!

BÚBÁJOS Aki beteg, retentő fájdalmak gyötrik. Akinek a lelke beteg, szörnyen szenved. De annak a szegény kis teremtesnek, akit az édesanyja megfojtott, és egy bőrdarabkán át kell szólnia Samuelhez, olyan embertelen kínokat kell kiállnia, és olyan sóvárgás gyötri, amiről nekünk itt a földön még halvány elképzeléseink se lehetnek.

JOHANNA Ezt én nem tudom. Te sem tudod.

BÚBÁJOS Volt egyszer egy öregasszonynak egy marhája, amely soha nem akart hazajönni a legelőről. Fogta magát az asszony, elment a medvéhez, és azt mondta neki: „Öld meg a marhátam.” A medve így felelt: „Nem ártott az nekem.” Ezért aztán az asszony elment az emberhez, és azt mondta neki: „Lődd le a medvét.” De az ember azt felelte: „Nem ártott az nekem.” Akkor azt kérte a fától: „Üsd agyon az embert.” A fa erre azt felelte: „Nem ártott nekem az ember.” A tűznek: „Égesd el a fát.” Az meg ugyanúgy felelt, mint a többiek. A víznek: „Oltsd ki a tüzet.” A kutyának: „Idd meg a vizet.” A kötélnek: „Akaszd föl a kutyát.” Az egérnek: „Rágd szét a kötelet.” A macskának: „Fald föl az egeret.” A macska éhes volt, így aztán bekapta az egeret. Semmi más nem történt. Az öregasszony bosszúterve visszafelé sült el. Az egér szelleme - afölötti keserűségében, hogy ifjú élete fonálát így eltépték - rávehette volna magát a kötéltre, és cafatokra csócsálhatta volna - ha képes lett volna rá. De egy felfalt egértől nem telik ki semmi. A holtak nagyon keveset tehetnek azon túl, hogy árnyalakként lebegnek valahol nagyon messze az álmaikban. De te még élsz, és most szépen újraéleszted a tüzet.

Időközben kialudt a tűz. A Búbajos kihúzza Johannát az ágyból, és a kandalló felé taszigálja. Az asszonyban láthatóan alig van erő. Andreas segítene, a karja meg is mozdul, de visszatartja magát. A Búbajos odavonszolja Johannát a kandallóhoz, gyufát és gyújtószed elő, aztán pár lépést hátrál, és onnan figyel. Johanna szédeleg, térdre hull, nagy szenvedések árán igyekszik meggyújtani a tüzet. Kis idő múlva tüzet fog a fa. Johanna valamelyest lenyugszik

Ez az élet lángja, Johanna Isaksen. Most pedig mondd el nekem az igazságot.

7. jelenet

Ugyanaz a helyzet, mint a hatodik jelenet végén. Hosszú idő telt el közben, anélkül, hogy bármelyikük megszólalt volna

BÚBÁJOS Így jár, aki belebámul a tűzbe: elveszíti önmagát. Mesélj nekem arról a másik tűzről.

JOHANNA *(a mellkasát masszírozza)* Megint kezdődik.

BÚBÁJOS Arról a bizonyos másik tűzről akarok hallani.

JOHANNA Ha emberi hangot hallok, mintha tűzben égne a szívem.

BÚBÁJOS Hát hadd éjjen.

JOHANNA Vissza kell feküdnöm az ágyba. *(Ott marad a földön fekve)*

BÚBÁJOS Épp elég régóta fekszel abban az ágyban.

JOHANNA Legszívesebben elmennék a semmibe, de ott sem látna szívesen senki.

BÚBÁJOS Augusztus van. Éjjel az ég ibolyakék, a reggelek langyosak.

Johanna, te alszol. Andreas fölkel, te ágyban maradsz. Andreas kimegy a házból, elnéz az erdő felé. Hová indulsz, Andreas?

ANDREAS Tessék?

BÚBÁJOS Augusztus van. Kint állsz az udvaron. Estére leég az istálló, de most még csak reggel van.

ANDREAS Muszáj erről beszélnünk?

BÚBÁJOS Talán az istállóba készülsz, megfejni a teheneket?

ANDREAS Nem, a teheneket Johanna fejte.

BÚBÁJOS Mit mondtál?

ANDREAS A teheneket Johanna fejte!

BÚBÁJOS Na de Johanna! Olyan állapotban voltál, amikor bármelyik pillanatban elindulhat a szülés, te meg kirohangálsz az istállóba tehenet fejni! Ki ne tudná, hogy előrehaladott terhességgel egy asszonynak nem szabad istállóba ki-be rohangálnia és tőgyeket ráncigálnia?!

ANDREAS Nem látja, hogy szenved?! Űzze el róla a démoni rontást, ha valóban az, akinek mondják!

BÚBÁJOS Ha tovább szekirozol, és nem hagyod abba a parancsolgatást, Andreas Isaksen, ki foglak zavarni a házból.

ANDREAS Engem senki nem zavarhat ki a saját otthonomból.

BÚBÁJOS Akkor pedig sóbálvánnyá változtatlak.

ANDREAS Tessék?

BÚBÁJOS Nem hallottál arról a három tolvajról a kikötőben, akiket sóbálvánnyá változtattam, mert fölbosszantottak?

ANDREAS Nem.

BÚBÁJOS Hát nemis igaz, de mindenesetre hatásos történet, és sokan el is hiszik.

ANDREAS Azért hívtam ide, mert Johanna beteg.

BÚBÁJOS Mi baja a lábának, Andreas? A jobb lábának nehezebb, mint a bal. Innen látom.

Andreas értetlenül bámulja a lábát

Ne mocsanj, akkor elmúlik.

ANDREAS *(még mindig nem érti a dolgot. Tesz néhány bizonytalan lépést. Rémmülten érzékeli, hogy nehezen húzza a jobb lábát)* Mit művelt velem?

BÚBÁJOS Jobb, ha nyugodtan ücsörögsz.

ANDREAS *(leül egy székre)* Megmerevedett a lábam.

JOHANNA A Búbajos a hatalmába kerített, Andreas.

BÚBÁJOS Szeretném, ha visszaemlékezne arra az enyhe augusztusi reggelre.

JOHANNA De engem nem tud.

ANDREAS Megköszörültem a fejszéd.

BÚBÁJOS Megköszörültem a fejszéd.

ANDREAS Aztán fölmentem a dombra ott a sziklák alatt, és folytattam a fenyőirtást.

BÚBÁJOS Az építkezésekhez adsz el faanyagot?

ANDREAS Igen, télen szoktam levinni a halászfalvakba.

BÚBÁJOS Néha azon gondolkozom, hogy üregekben kellene laknunk.

ANDREAS Üregekben?

JOHANNA Ez egy hernyó. A hernyók a földben élnek.

BÚBÁJOS Igen, üregekben. Ezekben a tőzegkunyhókban minden második baba tüdőgyulladást kap, de egy kicsi, friss levegőjű barlang fönt, a hegyekben, amely összegyűjti a tavaszi nap sugarait, és a földtől kapja a meleget...

JOHANNA Kígyó, aki be akar mászni a bőröd alá.

BÚBÁJOS ...nos, hát nem üregeket ásunk, hanem fából építünk magunknak házat. Ezért aztán fát vágsz és gallyazol reggeltől estig ezen a késő nyári napon. s estefelé elindulsz haza?

ANDREAS Igen, hazamentem. Es ott a kőomlás környékén... *(Szünet)*

...nagyon furcsa szagot éreztem.

BÚBÁJOS Füstszagot?

ANDREAS Először nem azt. Emlékszem, elsöre még kellemesnek is tűnt, valami furcsán kellemes szagnak. Mint a sült húsé. JOHANNA Hogy mondatsz ilyet?

ANDREAS Mert ez az igazság. Az igazat kell mondanunk, Johanna, különben sóbálvánnyá változtat bennünket.

JOHANNA Négy tehén és tizenöt bárány! Te nem hallottad azt a panaszos üvöltést. Ezt nevezted te kellemes szagnak?

ANDREAS Én csak a kérdésre válaszoltam.

JOHANNA Hallgassatok mind a ketten. Nem bírom ezt elviselni. Nem bírom tovább.

Ismét nagyot lobban a láng

BŰBÁJOS Te, Johanna, megfejted a teheneket. Ott ülsz az istállóban. Andreas elment az erdőre. Mit csinálsz ezután? *(Szünet)* Válaszolj, Johanna!

JOHANNA Kiengedem a jószágot.

BŰBÁJOS Hogy legelésszenek a napon. És te mit csinálsz?

JOHANNA Leülök arra a kis hantra az élesztár előtt, hogy rajtuk tarthassam a szemem.

BŰBÁJOS Miért?

JOHANNA Azt beszéltek, hogy farkasok ólálkodnak az istállók körül.

BŰBÁJOS És te akartad volna elkergetni a farkasokat?

JOHANNA A birka messziről megérzi a farkast, és elkezd nyugtalanul ugrálni. Ha ezt látom, beterelem a jószágot az ólba.

BŰBÁJOS Na és járt erre farkas aznap?

JOHANNA Nem, egyetlen farkas sem járt erre. Markus jött.

BŰBÁJOS Szóval Markus jött.

JOHANNA Igen, Markus nézett be, aztán hamar el is ment. ANDREAS Markus a bátyám volt. Karácsonykor halt meg. Mindig sietett. Alig hogy megérkezett, általában már ment is.

BŰBÁJOS Hová?

ANDREAS Vándorolt. Rövid időre benézett mindenkire itt a hegyekben. Mind a két kezében bot volt, és cipelt magával egy nagy zsák lomot. De mindig tiszta volt. s bárhová ment, mindenütt adtak neki valamit, amin eltenődhet.

BŰBÁJOS És te, Johanna, mit adtál neki aznap?

JOHANNA Egy kis kenyeret és egy pár kesztyűt.

BŰBÁJOS Kesztyűt a nyár kellős közepén?

JOHANNA Szoktam kesztyűt kötni. Épp akkor fejeztem be egy párat. Odaadtam Markusnak. Mindig a szabad ég alatt aludt. Az volt az érzésem, hogy utoljára látom. Valahogy ezt láttam rajta. Abban a kesztyűben temették el.

BŰBÁJOS s miről beszélgettetek?

JOHANNA Régóta nem láttam már akkor Mondtam neki, hogy nagyon megnőtt a szakála. Ő Andreasról kérdezett. Bementünk a házba. Adtam neki a tésztából, amit kenyérsütéshez dagasztottam. Nagyon örült, azt mondta, tüzet rak majd az erdőn, és megsüti magának. Odaadtam a kesztyűt is. Nagyon fáradt voltam, megkértem, segítsen betereelni az állatokat. Azt mondta, hagyjam rá nyugodtan az egészséget. Elment, ér meg lefeküdtem. Arra ébredtem, hogy sírnak és üvöltönek az állatok. Kimentem. Arra már nem emlékszem, mit láttam, csak arra, hogy rögtön éreztem, itt azonnal meg fogok szülni. De nem lett gyerekem. Holtan született.

BŰBÁJOS Halott gyereket hoztál a világra?

JOHANNA Igen.

BŰBÁJOS Lángolt az istálló, te ott álltál az udvaron, és megszülted a halott gyereket? Így volt?

JOHANNA Igy.

BŰBÁJOS Hogy lehetséges ez, mondd meg?!

ANDREAS Muszáj ezt?

BŰBÁJOS Vigyázz, mert mindjárt hasznavehetetlen lesz mind a két lábad.

JOHANNA Nem tudom, miért halt meg a gyermekem.

BŰBÁJOS Markus, az idős vándor távozik, zsákjában a kenyértésztával, gyufával és a kesztyűvel. De előbb még beterelem az állatokat, és rájuk gyűjtja az istállót.

ANDREAS Markus öreg volt. Néha azt se tudta igazán, hol van.

BŰBÁJOS Szóval Markus Isaksen agya elég tiszta ahhoz, hogy behajtsa a teheneket és a birkákat, de nem sokkal ezután úgy elborul, hogy rájuk gyűjtja az istállót. Johanna kilenc hónapos terhes létére

tehenet fej, őrzi a jószágot és kenyeret süt. Épp most fejezett be egy pár kesztyűt, amit nem a babának kötött, hanem a férjének, különben bajosan lett volna jó Markus kezére. Arra riad, hogy lángokban áll az istálló, kisiet az udvarra, és abban a pillanatban megindul a szülés. Hogy, hogy nem, a gyerek halva születik. Mondd, Johanna, mikor kezdted gyanítani, hogy már nem él a kicsinyed?

JOHANNA Nem tudom. Nem emlékszem már.

ANDREAS Mondtad egyszer, hogy valami szerencsétlenség előszelét érzed.

JOHANNA Nem mondtam ilyet.

ANDREAS Nem emlékszel már?

JOHANNA Velem már nem törődik senki.

BŰBÁJOS És hol temetted el a gyereket?

JOHANNA Tessék?

BŰBÁJOS Hol temetted el a halva született gyermekedet?

JOHANNA Beledobtam a tűzbe.

BŰBÁJOS Te nem égtél meg?

JOHANNA Nem. Messzebb álltam, onnan hajítottam az állatok közé. És te még azt mondod, Andreas, hogy kellemes szagot éreztél! *(Görcsös roham tör rá, újabb fájdalmak veszik elő; fetreng, odakúszik a kandallóhoz, mindkét kezét beletartja a tűzbe)*

Andreas megállítaná, de moccanni is képtelen. A Bűbajos nem avatkozik közbe. Johanna visszakúszik a lavórhoz, belemártja a kezét a vízbe. Bekeni az arcát korommal, kétségbeesett szemmel néz a Bűbajosra. Összegömbölyödve fekszik a földön. Mondana valamit, de nem jön ki hang a torkán

ANDREAS Megérti mára doktor, micsoda szörnyű tragédia történt itt?

BŰBÁJOS Igen, Andreas.

ANDREAS Nem hiszem, hogy mi, férfiak igazán átérezhetnénk ezt... egy halva született gyerek...

BŰBÁJOS Sokkal rosszabb a helyzet, mint hinnéd.

ANDREAS Rosszabb?

BŰBÁJOS Néha megesik, hogy egy szegény, reményvesztett hajadon lány, ha állapotos, elbujdosik az erdőn, titokban megszüli és megöli a gyermekét. Ezek a meggyilkolt csecsemők, miután hét évig feküdtek a föld alatt, a megkereszteletlen lelkek rettenetes huhogását és a magányos szellemek zokogását hallatva megjelennek az arra járóknak.

ANDREAS Csak nem azt állítja, Bűbajos, hogy Johanna...

BŰBÁJOS Nem. Nem ölte meg tavaly nyáron a gyermekét, azon egyszerű oknál fogva, hogy nem is volt viselős sem élő, sem holt gyerekekkel.

ANDREAS Mit jelentsen ez?

BŰBÁJOS Becsapott téged, Andreas. Ilyen vagy amolyan okból becsapott téged. Soha nemis volt terhes. Az istállót pedig ő gyújtotta föl.

Zene. Sötét.

II. FELVONÁS 8. jelenet

Johanna az ágyban fekszik. A Bűbajos mellette ül, nyugodtan várja, hogy az asszony fölébredjen.

JOHANNA *(ébredzik. Ránéz a Bűbajosra)* Hol van Andreas?

BŰBÁJOS A fák között.

JOHANNA És mit mondtott?

BŰBÁJOS Andreas hegyi ember Nem férnek el a gondolatai idebenn. Nem szólt egy szót sem. Téged egy másik halott kísért. Kinek a halála nyomja ilyen súlyosan a lelkedet?

JOHANNA Csak a hableánnyal szoktam megosztani a titkaimat.

BŰBÁJOS S vajon a tengermélynek ez az elbűvölő teremtménye, aki a gyanútlan halászatokat figyelmezteti a vihar közeledtére, vajon ő tényleg beleegyezik, hogy hazudj a férjednek: hogy azt mondd neki,

a gyermekét hordod a szíved alatt, aztán meg azt, hogy az élettelen porontyot a lángokba vetted?

JOHANNA Nem az ember tiszte, hogy a másik ember fölött ítélkezzék.

BÚBÁJOS Ezek azok a szőlők, amelyeket a közös imádságok alkalmával hallottál, ahová az anyáddal jártál. Jól befifláztad őket, de soha nem értetted meg.

JOHANNA A habléány tud mindent.

BÚBÁJOS Habléány! Rejteget-e még ez az ágyban fekvő gyújtogató, akit te ilyen szemérmellenül védesz, rejteget-e még több ilyen sötét titkot?

JOHANNA Le fog rád sújtani az átkat! Le fog rád sújtani!

BÚBÁJOS Gyere, habléány, te, akinek a víz az otthona, gyere, mutasd meg, hogy a tüzet is jól ismered, gyere, mérd össze erődöt a kor leghatalmasabb bűbájosaival! *(Föláll, a kandallóhoz megy, félrerúg egy ott heverő követ, birkózni kezd egy képzeletbeli személlyel, ugrál, táncikál, elesik, bokszojja a levegőt, föláll, fölborogítja és összeviszza tőri a különböző tárgyakat, egyre dühöttebben, mintha csak az volna a szándéka - és képes is volna rá -, hogy porig rombolja az egész házat)*

Johanna kikészülődik az ágyból, odakúszik hozzá, belecimpaszkodik, de a Bűbajos lerázza magáról, újra fölkel, rúgkapál, verekszik, lehány magáról néhány ruhadarabot. A Bűbajos idővel abbahagyja

Habléány, Isten, Johanna: egyazon személy három neve.

JOHANNA Ne beszéljen itt Istenről. Azt a tekintetet felismerem.

BÚBÁJOS Próbálj meg járni.

JOHANNA Maga egy örögi démon.

BÚBÁJOS Ne használj olyan szavakat, amelyeket nem értesz. Járj!

Johanna daczból nekiindul, hogy megmutassa, boldogul egyedül, de elesik. A földön fekszik. A férfi lovaglólásban rátelepszik

JOHANNA Bámulom magát, Bűbajos.

BÚBÁJOS Minden démoni az emberben lakozik.

JOHANNA Hogy így bemocskolja magát, leszáll a legalantasabb szenvedés fokaira. Mibe kerül ez magának? Az életébe?

BÚBÁJOS Csakúgy, mint minden, ami jó.

JOHANNA s mit kap mindezért cserébe? Semmit.

BÚBÁJOS Gazdag vagyok.

JOHANNA Ennél sokkal könnyebben is meggazdagodhatott volna.

BÚBÁJOS Adsz valamit az embereknek: az alantasnak és a hatalmasnak, a szegénynek és a dúsgazdagnak, mindnek, akit sebek borítanak, és reuma nyomorít, akit átokcsapás vagy méreg gyötör, aki torokgyulladásról vagy skarláttól szenved. Mindannyiunknak juttatok egy cseppet a természet titkaiból, és ha felépülnek - és biztosíthatlak róla, a legtöbbjük fölépül -, fizetségem a mélységes elégedettség és nyugalom. És mi másért érdemes élni?

JOHANNA „A mélységes elégedettség.” És maga beszél nekem befiflázott szólomokról. Nem kap maga semmit fizetségül, csak pénzt, prémeket meg gyalázatos szavakat. Skarlát, átokverés, méreg: ki nem állhatja ezeket a szörnyűségeket; szüksége van a szavakra, hogy megvédje magát.

BÚBÁJOS Kezdetben vala az ige.

JOHANNA Egyetlen isten sem fecseg annyit, mint maga.

BÚBÁJOS Szavak nélkül olyanok vagyunk, mint a fenyő, a fenyérmirtusz vagy az az ökor, amely elevenen ég el. A szavakkal elérhetünk másokat. Ha akarunk. A szó szent.

JOHANNA Maga még nálam is magányosabb.

A Bűbajos szólta, de nem tud. Meg van döbbenve. Szünet

Maga a legmagányosabb ember, akit valaha láttam.

BÚBÁJOS Kit öltél meg?

JOHANNA Fialatok voltunk. Andreas maga volta megtestesült figyelmesség. Aztán egyszer megjelent a völgyben a sátrunknál Markus. Épp elindult az olvadás, fölmelegedett az idő, pezsgett a vérünk. Markus olyan ember volt, aki nyersen falja föl a fajdkakas szívét.

Nem hasonlított senki másra. Magában hordta az egész világminőségét. Féltem tőle. *(Szünet)* Andreasnak el kellett mennie a tengerhez a fakereskedőkkel tárgyalni. Teherbe estem Markustól. *(Hosszú szünet)* Mindent elmondtam Andreasnak. Sirt és megbocsátott. Andreas, ó igen, megértő volt. Ő mindent, de mindent megért. És megbocsát, és megbocsát, és megbocsát.

BÚBÁJOS Ez igen jó tulajdonság. A legeslegjobb emberi tulajdonság...

JOHANNA Igen. Andreas volt a legemberségesebb ember a világon.

Még mais az.

BÚBÁJOS A tenyerén hordozott, és rád tékozolta az ifjúságát.

JOHANNA Igen, a tenyerén hordott, és lassan fölemésztette az életemet.

BÚBÁJOS Mi lett a gyerekekkel?

JOHANNA Az istállóban szültem meg. Csak az a néhány ember tudott róla, aki odafönt élt, meg néhány átutazó. Egy norvég papnövendék egy csupor tejfölért cserébe megkeresztelte, Nils lett a neve. A szeme fekete volt, és hamar megtanult beszélni. Olyanokat mondott, hogy ő majd kiböki minden élőlénynek a szemét, egyfolytában hányásról meg ürülekről beszélt, és minden elképzelhető káromkodást megtanult. Mindenben pont az ellenkezője volt Markusnak. Az egyetlen dolog, amiben hasonlított rá, hogy ugyanúgy különbözött mindenki mástól, és ugyanolyan magának való volt, mint ő. Nem is találkoztak soha.

BÚBÁJOS Hogy ölted meg?

JOHANNA Ötéves volt, egy éjjel fölébredt, és úgy sikoltozott, mintha maga a halál közelítene hozzá.

BÚBÁJOS És úgy is volt.

JOHANNA Soha nem jutott volna eszembe ilyet tenni. Soha nem akartam volna.

BÚBÁJOS Ő többet megértett, mint te.

JOHANNA Nem vagyok ebben biztos.

BÚBÁJOS Hallom a hangját.

JOHANNA Nagy hó volt.

BÚBÁJOS Egy idő után annak a hangját hallani a leginkább, aki még sosem kiabált.

JOHANNA Aztán olvadni kezdett a jég. Levittem a Virág-patakhöz.

Virág-pataknak hívjuk. Arrafelé virágzik a fenyérmirtusz

BÚBÁJOS Isten így szólt Ábrahámhoz: add énnékem a te egyetlen szerelmes fiadat.

JOHANNA Andreas türelmes volt velem, de én nem.

BÚBÁJOS Isten az utolsó pillanatban megállította Ábrahám kezét.

JOHANNA A Virág-patak megáradt. Biztos voltam benne, hogy a gyereket démonok szállták meg. Áthatóan tiszta tavaszi nap volt, olyan, amikor az ember úgy érzi, hogy egy kicsit túl élesen lát mindent.

BÚBÁJOS De Ábrahám fia soha többé nem tudott az apja szemébe nézni.

JOHANNA Ahogy mentünk lefelé, Nils a kezemet fogta, most az egyszer csöndben maradt.

BÚBÁJOS Szerintem Isten komoly hibát követett el. Arra kényszerítene valakit, hogy föláldozza a legféltebb kincsét! Valószínűleg ez volt minden háborúságok kezdete.

JOHANNA Rálépett egy faágra, elesett, és egy kővel fölsértette a lábát.

Megcsókoltam a sebét, és kiköptem a vért.

BÚBÁJOS Azt mondják, újabb nagy háború van készülöben.

JOHANNA Levittem a patak partjára.

„Rávesszük a vizet, hogy mossa ki belőled a gonosz szellemeket, utána sokkal jobb lesz minden.”

„Nincsenek már bennem szellemek.”

Egész télen ekcémás volt. Most azt találta ki, hogy jó nehéz köveket akar fölcipelni a part fölé, behajítani a vízbe, és nagyokat kiabálni hozzá.

„Várj csak, mártsd bele a fejedet a vízbe, én majd tartalak, nincs mitől félni.”

Talált magának egy követ, azt szorongatta. A patak dübörgött. Csak üvöltve tudtuk szólni egymáshoz. Ő a fülembe kiabált. Azóta minden emberi hangra belenyilall a fájdalom a mellkasomba.

„Nézd! Nézz oda! A túloldalon, nézd milyen szép zöldek azok a fák, nézd, hogy bújik elő minden, ahogy olvad a jég!”
De Nilst nem érdekelte a zöld. „Nézz oda, róka! Egy ravaszdi róka!”
Kereste a rókát, ami ott se volt, és odakapott a lábához. Tartottam a vállát, előredöntöttem, víz alá merült a feje. Buborékok jöttek a víz színére. Fölegyenesedett. Aztán a derekánál fogtam meg, de ő előrehajolt, megint odakapott a sérült lábához, és elveszítette az egyensúlyát. Az egész felsőteste alámerült. Nagyon nehéz volt. Akkor azt gondoltam: elengedem. Hányta-vetette a zubogó víz, az áradat. Egy ezred másodpercig láttam a halálfélelem visszfényét a fekete szemében. Aztán az rémlett föl bennem, amikor karácsony előtt egy nap egy tiszta, átlátszó jégdarabbal állított haza. „Nézd, mama!” A jégzárvány belsejében alig kivehetően látszott egyetlen egy szál virág: zöld szár, a közepe felé sötétülő bársonyos, vörös szirmokkal. Egy halott fenyérmirtusz, amely virágzó pompájában fagyott meg, és a vasércről elszíneződött. Az jutott eszembe, vajon van-e a földben vér. Soha életemben nem láttam ehhez fogható pirosát. „Neked hoztam, mama!” Nils a Virág-patakban veszett oda.

BÜBÁJOS Aha.

JOHANNA Andreasszal azóta szinte nem is voltunk együtt, amióta Nils meghalt. Először ő nem akarta. Aztán én. Szitkozódtam, sikoltoztam, végül föladta, félt tőlem. Szerette volna, ha szülők neki egy gyereket, egész nap dolgozott, ráadásul főzött is. Utáltam, lenéztem.

Szünét

BÜBÁJOS Miért nem hagytad el?

JOHANNA Egyfolytában abban reménykedtem, hogy megüt egyszer. De ő helyett minden ősön azt mondta: „Nézd az aranyló mezőket, még idefönt, a hegyekben is minden termékeny, csak mi ketten nem.” Amikor leesett a hó: „A tél most elrejt minden életet, de a földben titokban tovább nő a gyökér, csak nálunk nem.” Tavasszal meg... hát képzelheti.

BÜBÁJOS Andreas lágy szívű teremtés.

JOHANNA Azt hazudtam neki, hogy úgy vagyok. Akkor nyugton maradt. Gondoltam, majd azt mondom, hogy elvetéltem, de aztán nem akantam bánatot okozni neki, nem bírtam volna elviselni több siránkozást. Egész nyáron egy takarót gyömöszöltem az ingem alá.

BÜBÁJOS Augusztusban vagyunk. Betereltesd a jószágot, ott állsz, kezdedben a takaróval. Aztán leöntöd petróleummal, behajtod az istállóba, és bereteszeled az ajtót. Indulj!

JOHANNA Tessék?

BÜBÁJOS Próbálj meg elindulni.

Johanna lép egyet, meginog, de állva marad

Fejlődsz.

JOHANNA Tűzre vettem a hazugságot, tűzre vettem mindent.

BÜBÁJOS „Tűzre vettem a hazugságot.” Becsaptad a férjedet, elhittted vele, hogy állapotos vagy, csak hogy békén hagyjon, és táplálhasd a lelkedben növekvő tumort. Gyerünk, tovább!

JOHANNA (még egy lépést tesz) Minden elhamvad a tűzben.

BÜBÁJOS Förtelmes, amit elkövettél. Na még egy lépést!

Az asszony újabb lépést tesz, már nagyobb önbizalommal

A jég megdermeszt, a tűz megperzsel. De a hazugság nyomorékká tesz.

JOHANNA És mezítelenül, újjászületve támad föl a hamuból. (Levetkőzik)

BÜBÁJOS Mit művelsz?

JOHANNA Íme egy gonosz ember.

BÜBÁJOS Öltözz föl.

JOHANNA Vigyél magaddal a hatalmas házadba. Adj nekem kenyeret és vizet.

Belép Andreas. Johanna magára kapkodja a ruhát

ANDREAS (megtorpan) Bocsánat, ha zavarok.

BÜBÁJOS Ellenkezőleg.

JOHANNA Kezdek jobban lenni, Andreas.

ANDREAS Veszem észre.

BÜBÁJOS Én kértem, hogy vetközzön le, mert ezáltal értheti meg, hogy föl kell fednie teljes benső valóját.

JOHANNA Elmondtam neki mindent.

ANDREAS Megváltozott a hangod.

JOHANNA Tudok járni. Nézd. (Megy néhány lépést. Megáll)

ANDREAS Igen, látom.

BÜBÁJOS Még sokáig lesznek fájdalmai.

ANDREAS Majd elmúlik.

BÜBÁJOS Türelmesnek kell lenned, Andreas.

ANDREAS szembe jutott valami, amit Finnországban tanultam. Sütők vacsorára fajdhúst parázzson. (Kimegy)

A Búbajos egy darabig nézi Johannát

JOHANNA Találj nekem helyet a tüdőbajosaid között.

BÜBÁJOS Nem, Johanna, nem viszlek magammal.

JOHANNA Akkor elpusztulok.

BÜBÁJOS Minden tavasszal visszatér a nap.

JOHANNA Ha a napsugár megolvasztja a jeget, a fagyott virág élettele-
lenül sodródik.

BÜBÁJOS Neked megadatott a beszéd képessége. Te nem vagy virág.

JOHANNA Nem tudom már, mi vagyok.

BÜBÁJOS s tudsz járni is.

JOHANNA Csak jég, semmi más.

9. jelenet

Este. Andreas fajdhúst süt parázzson. Johanna takaróba burkolózva ül, mereven, mint a cövek. A Búbajos nyugodt léptekkel járja a szobát. Egyszerre fölfedez egy jól eldugott emlékérmét

BÜBÁJOS Ez meg mi?

ANDREAS Emlékérem.

BÜBÁJOS (olvassa) „Andreas Isaksennek. Az Állami Távíróvállalat szolgálatában tanúsított hűséges és bátor helytállásáért.” ANDREAS
Egyszer nem jöttem haza karácsony estére.

BÜBÁJOS Kitüntettek, mert nem jöttél haza karácsony estére?

ANDREAS Ha nem működött az összeköttetés, nekem az volt a dolgom, hogy fölmenjek megkeresni a hibát.

BÜBÁJOS Milyen hibát például?

ANDREAS Előfordult, hogy egy medve kidöntötte valamelyik táviró-
póznát.

BÜBÁJOS Miért?

ANDREAS Talán azon dühödött föl, ahogy a vezetékek zümmögtek a szélben. Biztos ez a zaj volt neki szokatlan. Úgyhogy tönkretette a póznákat.

JOHANNA Andreas minden reggel átment a túlpartra, és ellenőrizte, hogy rendben van-e a vonal.

ANDREAS Ezért fizettek.

JOHANNA Egész komoly kis szertartás volt.

ANDREAS A doktort nem ez érdekli.

JOHANNA Mielőtt telefonált volna, mindig megmosdott és megfésül-
ködött.

ANDREAS Húszéves voltam csak.

JOHANNA Aztán kizavarta az embereket a távirószobából.

ANDREAS De azon a karácsony estén...

JOHANNA Még azt se hagyta, hogy az ajtóból figyeljék. Én voltam az egyetlen, aki jelen lehetett, ha akart. Amikor mindenről meggyőző-
dött, elövette a sípját, és belesipolt a beszélőbe. Aztán belekiáltott:
minden rendben! Nyolcas állomás jelentkezik!

ANDREAS De amikor már mindenütt rendben kiépült a vezeték, nem-
igen maradt tennivaló. Véget ért a vidám történetek ideje. Azon a
tavasszon fojtotta meg Johanna a gyereket.

Szünet

BŰBÁJOS Gyakran zaklat a megfojtott gyerekeddel, Johanna?

JOHANNA Nem, eddig még soha nem hozta szóba.

BŰBÁJOS Szeretted Nilst, Andreas?

ANDREAS Főnt javítottam a póznákat a hegyekben, amikor rám tört a vihar. Nagy nehezen elmásztam egy kunyhóig, és lekuporodtam a fal tövében. Karácsony másnapjára elcsendesedett az idő. Később mondták, hogy nyugodtan betörhettem volna a házba, nem büntettek volna meg érte.

JOHANNA Gonosz vagyok.

ANDREAS Gonosz vagy, Johanna.

BŰBÁJOS Gonosz. Mit jelent az?

ANDREAS *(vacsorához térít)* Kész az étel.

Leülnek. Andreas fölcseli a húst és szétosztja. A Bűbajos habozik. Andreas is. Johanna nagyon gyenge. Lassan vágni kezdi az ételt

BŰBÁJOS *(Andreashoz)* „Hűséges és bátor helytállásáért.”

ANDREAS Rettenetesen hűséges. Talán nem olyan nagyon bátor.

BŰBÁJOS Szörnyűségeket cselekszünk mi, emberek: végigveszünk szünk gyönyörű nyári napokat azon, hogy ki hol halászhat és merre legeltethet, fölgyűjtjük az istállót, és belefajtuk a gyerekünket a patakba, mert megfedkezünk a halálról. A halál a fivérünk. Csakis a halállal szembenézve várhatunk valamit az élettől. Szemtől szemben a halállal még csodát tenni is képesek vagyunk. Várj! Ne egyél, amíg nem mondtunk halált!

JOHANNA Mi itt nem szoktunk ilyet.

BŰBÁJOS De most szoktok, amíg én itt vagyok. Kulcsoljátok össze a kezeteiket!

Úgy tesznek

Mindenható Úristen vagy Hableány, vagy az a névtelen teremtmény, aki bennünk vagy kívülünk él; te, akit átkozunk és dicsőítünk, akinek hálások vagyunk, és akitől rettegünk, de akiről semmit sem tudunk: áldd meg ezt a pár darabka szárnyashúst, és hagyd, hogy azt a kis meleget, amit belőle nyerünk, jó célra használjuk föl. Ámen.

Főlnéznek, még mindig ülve. Johanna a kezébe vesz egy darabot a húsból. Esznek

Mesélj nekünk a halálról, Johanna.

JOHANNA Azt mondta a Bűbajos: „Johanna, megfejtetted a teheneidet. Ott ülsz az istállóban. Andreas elment az erdőre. Mit csinálsz ezután?” Ott éreztem magam. Azon a bizonyos napon. s tudtam, hogy meg fogok halni. De a halál legmélyén megpillantottam valami zöldet. Egy apró életföszlányt.

ANDREAS Hogy lehet az, hogy egészen mostanáig nem találtad szemben magad a halállal?! Évek óta másról sem beszéltél.

JOHANNA Bódított, ahogyan a mérgező fenyérmirtusz édes illata bódít. De abban a pillanatban a maga teljes valójában láttam meg a halált.

ANDREAS Egyél.

Esznek

BŰBÁJOS Finom az étel. Hogyan készítetted, Andreas?

Szünet

JOHANNA Andreas csak akkor szeretted, amikor beteg voltam.

ANDREAS Tavaly az erdőt jártam, és olyan hangosan énekeltem, hogy hallhatta az egész szélfúttá hegyoldal. Eldaloltam a leendő gyerekkünknek mindazt az örömet, amit nem hozhattam haza neked, mert csendre és nyugalomra vágytál. Azt kellett volna hallanod, Johanna!

JOHANNA Nem hallottam semmit.

ANDREAS Hallanod kellett volna. Életem leggyönyörűbb tavasza volt.

JOHANNA Gonosz vagyok.

ANDREAS A Bűbajos megbénította a lábamat, aztán azt mondta: „Johanna, megfejtetted a teheneidet. Ott ülsz az istállóban. Andreas elment az erdőre. Mit csinálsz ezután?” Ő nem felelt. Ránézett a Bűbajosra. Akkor megláttam valamit a szemében, amit addig csak egyetlenegyszer lent a völgyben egy tavaszon, sok évvel ezelőtt, amikor először találkozott a fivérrel. Aztán a Bűbajos azt mondta: „Felelj, Johanna.” Ő meg válaszolt: „Kiengedtem az állatokat.” Akkorra már megváltozott a hangja. Pontosan úgy, mint akkor, amikor megértette, hogy Markus nem törődik vele, mit mondanak róla mások. Ilyennel azelőtt soha nem találkozott. Láttam a tekintetében, Johanna. Kétszer láttam eddig ugyanazt a valamit a tekintetében.

JOHANNA Ot éve nem éreztem éhséget.

BŰBÁJOS Valahol meg van írva, hogy hétszer hetven ízben kell megbocsátanunk.

ANDREAS Az nem valami sok.

BŰBÁJOS Azután egy ízben az ember maga dönthet.

Esznek

10. jelenet *Elfogyott*

minden étel. Andreas az ágyon fekszik

BŰBÁJOS *(öltözködik, menni készül)* Amikor fölöslegesen gyötörjük egymást, úgy viselkedünk, mint az a medve, amelyik ráveti magát a zümmögő telefonpóznára. Mi sem tudunk jobbat. Pedig a medvének nincsenek istenei, és nincsenek szavai, és nem ismeri a halált. Így aztán nem képes csodát tenni sem. Ha mi megbetegszünk, és megadjuk magunkat a halál édes ízének, vagy belesüppedünk a kétségbeesés mocsarába, akkor megszűnik emberi mivoltunk, és olyanok leszünk, mint a medvék. Elveszítjük a szót. Hogy újra emberi lényekké válhassunk, hol csendőrökre, hol megcsodatévőkre van szükségünk, de legeslegnagyobb szükség a megbocsátásra van. A csoda elvégeztetett. De élni nem segíthetek nektek. Ég veled, Johanna Isaksen. Ég veled, Andreas. *(Kimegy)*

Hallani, ahogy léptei csikorognak a kemény havon. Hosszú szünet

ANDREAS Vetközz le, Johanna.

JOHANNA Mit mondtál?

ANDREAS Hadd lássalak meztelenül. Vetközz le, ahogy neki is levetkőztél.

JOHANNA Miért?

ANDREAS Mert azt mondom.

JOHANNA Nem tudok.

ANDREAS Nem tudsz?

JOHANNA Csak a bennem lakozó gonoszt akartam megmutatni.

ANDREAS Akkor tedd meg még egyszer. Hadd lássam, milyen vagy.

JOHANNA Nem vagyok rá képes.

ANDREAS Miért nem?

JOHANNA Adj egy kis időt.

ANDREAS Neked adtam az egész felnőtt életem.

JOHANNA Akkor néhány napot adhatsz még.

ANDREAS Vetközz.

JOHANNA Nem.

ANDREAS Négyszázkilencvenegy. Az van megírva, hogy hétszer hetven ízben kell megbocsátani. Az négyszázkilencven. Ahhoz jön egy. Az írás erről semmit sem mond. Ez az egy alkalom a saját belátásunkra van bízva.

Hosszú szünet

JOHANNA *(tesz néhány lépést. Reszkető lábakkal, de biztosabban, mint korábban. Elzuhan)* Tudok járni! Nemsokára már messzire is el tudok majd menni.

ANDREAS Meg fogunk halni.
JOHANNA Igen, de előbb még meg kell tanulnom újrájárni. Segítesz?
ANDREAS Nem.
JOHANNA Akkor majd egyedül boldogulok.
ANDREAS Nincs túl sok idő. Mindannyiunkat megmérgeztem. Azzal a fajta méreggel, aminek nincs íze, mégis megöli a beteg rénszarvast, Klemet lovát és azt a sok más lényt, amely ennek a földnek a sötétjében fuldokol. Jó sokat lenyeltünk belőle. A szárnyassal. Pár órát maradt csak.
JOHANNA Megmérgeztél bennünket? *(Megpróbál öklendezni)*
ANDREAS Igen, és most már túl késő.
JOHANNA Magadat is.
ANDREAS A négyszázkilencvenedik alkalommal Isten hátát fordít.
JOHANNA Csak azért, mert levetkőztem!
ANDREAS Nem, nem csak azért.
JOHANNA Rádadásul megölsz egy idegent is - egy olyan embert, aki betegeket gyógyít, segít az anyáknak világra hozni a gyerekeiket.
ANDREAS Ne beszélj itt nekem gyerekekről!
JOHANNA Nem akarok meghalni!
ANDREAS Mást se akartál, amióta csak vissza tudok emlékezni. Csak és kizárólag a halált emlegetted, a halált, a halált, a halált. Azt hittem, beteg vagy, de a lelked legmélyén élni akarsz, egész addig hittem, amíg a Bűbájos meg nem értette velem, hogy nem így van.
JOHANNA Hanem hogy?
ANDREAS Folyton azt mondta: „Ha tényleg meg akar halni, akkor segítenünk kell neki, nem?” Azt magyarázta, hogy olyan vagy, mint aki magára maradt kint a hidegben, és körbeveszik a farkasok.
JOHANNA Ilyet nem mondhatott.
ANDREAS De bizony, ezt mondta a Bűbájos, amíg aludtál.
JOHANNA Tényleg ezt mondta?
ANDREAS Nem is egyszer.

Szünet

JOHANNA Nincs itt már mit tenni. Nincs mit mondani.
ANDREAS Most már levetkőzől a kedvemért?
JOHANNA Egy gyilkos kedvéért?
ANDREAS Nincs itt már mit tenni. Nincs mit mondani.

Szünet

JOHANNA Csak annyira akartam visszanyerni az erőmet, hogy lesétálhassak a Virág-patakhöz.
ANDREAS Minek?
JOHANNA szembe jut az anyám. A kapuban áll egy nyári reggelen, a karja kitérve. Én fiatal vagyok, erős, odarohanok hozzá. Hozzábújok, a jó melegbe.
ANDREAS Nekem a fák jutnak eszembe.
JOHANNA A fák?
ANDREAS Igen. Mindenféle fák. Szerettem a fák között lenni.
JOHANNA Tudod, hogy sosem kívántalak?
ANDREAS Igen, ma este éreztem meg.
JOHANNA Korábban nem?
ANDREAS Nem, mert te mást mondtál. Nagyon sokáig minden szavadat elhittem.
JOHANNA Igen. Mást mondtam. De nem kívántalak. Most viszont már nem tudom. Mert sosem látlak először igazán.
ANDREAS Olyannak akarlak, amilyenek akkor képzeltelek el, amikor az erdőben voltam, olyannak, amilyen sosem voltál. Az álmaimmal akarok meghalni. *(Öltözködik, menni készül)*
JOHANNA Maradj, Andreas. Levetkőzöm neked.
ANDREAS Nem, Johanna. Amilyen életet éltél, legalább halj meg úgy, ahogy tisztességes emberhez illik.

JOHANNA Akkor hallgass meg, és tégy meg nekem egy szívességet. Vegyél a hátadra.
ANDREAS Eleget cipeltelek a hátamon.
JOHANNA Várj, hadd húzzam föl a pulóveremet, csak a lóg vigyél ki, le akarok menni a Virág-patakhöz.

Andreas az ajtóhoz indul. Johanna is. Hirtelen fölpattan az ajtó, ott áll a Bűbájos. Johanna rémülten hátrahököl. Sikit

ANDREAS *(elfordul)* Menjen innen! Nincs itt szükségünk magára, se a szellemére!
BŰBÁJOS Nagyon is élek, most például éppen lent baktatok az ösvényen hazafelé. Ez itt csupán az asztalotokra csöppent és soha le nem törölt vérem bűnös lelke. Azért jöttem, hogy figyelmeztesselek benneteket, nem szabad kimeneteket, mert halálra fagytok. Nagyon kimerültek vagytok.
ANDREAS Kimegyek meghalni, mint ahogyan te is a tél kellős közepén leled a halálodat, itt, ennek a jégborította hegynek a sűrűjében. Halottak vagyunk mind a hárman.
BŰBÁJOS Senki nem fog itt ma este meghalni. Amikor megérkeztem, és kiserkent a vér a kezemből, rögtön megértettem, hogy valamelyiktek ölni fog, még mielőtt új napra virradunk. Látván Johanna tekintetét, tudtam, hogy ő már ölt -- egyszer s mindenkorra. Csak te maradtál. Ezért aztán a fagyasztott mérget, amit az éléstárban találtam, átcseréltem Isten kegyelmeles tiszta vizére, arra a vízre, amit a Megváltó a keresztelés által megszentelt. Töröljétek föl a véretem, és soha többet nem térek vissza hozzátok. *(Kimegy)*

Ezúttal nem hallania lépteit. Johanna kinyitja az ajtót, keresi. A Bűbájos elment

JOHANNA *(becsukja az ajtót. Egyre magabiztosabb léptekkel odamegy az asztalhoz, és letörli)* El innen, Bűbájos! Örökre! Magunk maradtunk, Andreas.

ANDREAS Úgy látszik.
JOHANNA Nemsokára véget ér a hosszú éjszaka.
ANDREAS Igen. Új nap virrad mindazokra, akik ezen a földön élnek.
JOHANNA Közéleg a tavasz, és minded fénybe borul.
ANDREAS *(a fálnak fordul, háttal a feleségének)* Ha behunyom a szemem, látom, ahogy roppan a jég.

Johanna a tűzhelyhez megy

A Virág-patakon.

Johanna reszkető kézzel vizet tölt a forralókannába

A patakban, tudod, olyan hideg az áramlás, egész éven át megmaradnak benne a jégtömbök. Ott fekszik egy fekete szemű fiú a jégbe zárva. Pont ugyanolyan, mint amikor még élt.
JOHANNA Igen, Andreas. Pont ugyanolyan.
ANDREAS Nincs semmije.
JOHANNA Kap jégyszímot. *(Sikerül előkészülnie kávéfőzéshez. Ott áll a tűzhely mellett, rázza a hideg)*
ANDREAS Mit csinálsz?
JOHANNA Kávét főzök neked.
ANDREAS Minek?

Egy darabig nézi Johannát. Amikor aztán nem jön válasz, végül visszaül a székre, ugyanabban a pózban, ahogyan az első jelenetben. Lehunyja a szemét. Zene. Sötét.

1996

